

هه نديك له سرپينه ره وهه گاني تاوانه كان

م / يوسف رشيد محمود

واته: ئەي موحه مه دﷺ به بئى باوه پره كان بئى ئەگەر وازببئنن (له هاوبهش دانان بۆ خوا و دژايه تي كردنى پيغه مبه رﷺ) ئەوا خواى گه وره له هه موو تاوانه كانى له وهه پيشيان خوش ده بيت به لام ئەگەر بگه رينه وه بۆ دژايه تي كردنى تو ئەي موحه مه دﷺ (له دواى شه پرى به ده ره وه) ئەوا ريبازى ئەوانه ي پيشوو رابوورد، ئەويش به و شيوه بوو كه ئەوان به رده وام بوونايه له سهر به درۆ زانينى پيغه مبه ره كه يان و سه ركه شيان خواى گه وره زوو له ناوى ده دان.

وه پيغه مبه رﷺ ده فه رمييت:

(إذا أسلم العبد، فحسن إسلامه كتب الله له كل حسنة كان أزلها، ومحيت عنه كل سيئة كان أزلها...)^(١).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وحده، والصلاة والسلام على من لا نبي بعده،

موسلمانانى خوشه ويست: گومانى تيدا نى يه خواى گه وره فه زل و پرهمه تي زوره به سهر مانه وه، هه نديك له وه فه زل و پرهمه تانه ي پرژاندويى به سه رماندا برى تى يه له (سرپينه ره وه ي تاوانه كان)، واته: خوا و پيغه مبه رى خواﷺ هه نديك هوكاريان داناوه ئەگەر موسلمانان هه لسن به جى به جى كردنيان ئەوا ده بيته هوى سرپينه وه ي تاوانه كانيان، ئەو هوكارانهش برى تين له:

١- ئيسلام، واته موسلمان بوون:

خواى گه وره ده فه رمييت:

﴿قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ﴾ [الأنفال: ٣٨].

(١) (علقه البخاري: ١ / ٩٨-الفتح)، دون جملة كتابة الحسنات المتقدمة، (ووصله النسائي: ٨ / ١٠٥-١٠٦) بسند صحيح، وصححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع

واته: نه گهر بهنده موسلمان بيټ
موسلمان بونيكي جوان و ته واو، نه وا
خوای گه وره هه موو نه و کرده وه چاكانه ی
بو دنوسيت كه له وه و پيش نه نجامی
دابوو، وه هه موو نه و خراپه و تاوانانه ی
دهسپيټه وه كه له وه و پيش نه نجامی
دابوو،

٢- شوين كه وتني پيغه مبهري ﷺ:

خوای گه وره پيغه مبهري ﷺ ناردوو به بو
نه م نوممه ته تاوه كو دريان بينی له
تاريكايه كان بو پووناكي، جا هر كه سي
شوينی بكه وي خوای گه وره په حمی پی
دهكات له تاوانه كانی خویش ده بيټ، وه
هه ركه سي شوينی نه كه ويټ خوای گه وره
هيچ کرده وه يه كي لي وه رناگريټ و
سزايه كي تونديشي ده دات له پوژی
دوايي دا.

خوای گه وره ده فهرميټ:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ﴾ [ال عمران: ٣١]

واته: نه ی موحه مه د ﷺ به و خه لکه بلی
نه گهر نیوه خواتان خویش ده ويټ شوينی
من بکه ون خوای گه وره ش نیوه ی خویش
ده ويټ و له تاوانه كانيشتان ده بووريت،
خوای گه وره زور ليبورده و به به زه يی به .
٣- گه پانه وه ی به كجاره كي بو لای خوا:

خوای گه وره ده فهرميټ:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً
نُصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمُ
سَيِّئَاتِكُمْ﴾ [التحریم: ٨].

واته: نه ی نه و كه سانه ی باوه پرتان هيټاوه
به خوا بگه رينه وه بو لای خوای گه وره به
گه پانه وه يه كي يه كجاره كي، نزيكه
په روه دگارتان تاوانه كانتان بسپيټه وه
(به هو ی گه پانه وه تان بو لای نه و).

وه پيغه مبهري ﷺ ده فهرميټ:

(التائب من الذنب كمن لا ذنب له) (٢).

واته: نه و كه سه ی ده گه رپيټه وه و واز
ده هيټی له تاوان، وه كه نه و كه سه وايه
تاوانی نه كرد بيټ.

(٢) (أخرجه ابن ماجة، وحسنه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ٣٠٠٨، وصحيح سنن ابن ماجة: ٤٢٥٠، وصحيح الترغيب والترهيب: ٣١٤٥).

الصغير: ٣٣٦، وصحيح سنن النسائي: ٤٩٩٨، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: ٢٤٧).

۴- لیبوردن:

خوای گه وره ده فه رمیت:

﴿وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ
اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [النور: ۲۲].

واته: لیبوردنتان هه بیته به رامبه رتانه و
که سانه ی هه له ده کهن به رامبه رتان و
توله یان لی مه سیننه وه، ئایا پیتان خوشه
خوای گه وره لیبتان خوش بیته، به راستی
خوای گه وره زور لیبورده و به به زه یی به.
وه پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیت:

(تلقت الملائكة روح رجل ممن كان قبلكم
فقالوا: عملت من الخير شيئا؟ قال: لا.
قالوا: تذكر، قال: كنت أداين الناس فأمر
فتياني أن ينظروا المعسر ويتجاوزوا عن
الموسر. قال: قال الله: تجاوزوا عنه) (۳).

واته: فریشته کانی روح کیشتان گه یشتن به
پیاویک له ئوممه تانی پیش ئیوه، پیمان
ووت: ئایا ده زانیت هه ر چاکه یه کت کرد
بیته؟ پیاوه که ووتی: من قه رزم لای
خه لکی بوو فه رمانم ده کرد به
خزمه تکاره کانم که چاوه پروانی ئه و که سه
بکه ن که ده ست کورت و هه ژاره، وه

له وانه ش بیورن که ده وله مه ندن، خوای
گه وره ش فه رمووی به فریشته کان: که واته
ئیوه ش لی خوش بن .

۵- چاکه کردن به دواى خراپه کردن دا:
خوای گه وره ده فه رمیت:

﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ
ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ﴾ [هود: ۱۱۴].

واته: به راستی چاکه کان خراپه کان
لاده دات وده ی سرپته وه، ئه وه ش
به بیره یانانه وه یه که بو ئه و که سانه ی یادی
خوا زور ده که ن.

وه پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیت:

(إتق الله حيثما كنْتَ، وأتبع السيئة
الحسنة تمحُها، وخالق الناس بخُلُقٍ
حسن) (۴).

واته: خوت بپاریزه له سزاو توورپه یی خوا
(به جی به جی کردنی فه رمانه کانی و
دوورکه و تنه وه له قه ده غه کراوه کانی)، وه
به دواى خراپه کردن چاکه بکه ئه و ده ی
سرپته وه، وه تیکه لاوی خه لکی ببه به
خو وره وشتیکی جوانه وه .

(۴) (أخرجه الترمذي وأحمد وابن أبي شيبة، وحسنه الشيخ
الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ۹۷).

(۳) (أخرجه البخاري: ۴ / ۳۰۷-الفتح)، وانظر: صحيح
الترغيب والترهيب: ۹۰۴).

٦- بلاؤ کردنه وهی سه لآو و گفتوگوئی

جوان:

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیّت:(إِنَّ مِنْ مَّوْجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ: بَدَلُ السَّلَامِ، وَحُسْنُ الْكَلَامِ)^(٥).

واته: به پاستی هه ندیك له مسوگه ر کردنه کانی لیخوش بوونی خوی گه وره (بو تاوانه کانمان) بریتی یه له: بلاؤ کرنه وهی سه لآو و گفتوگوئی جوان .

٧- ته و قه کردن:

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیّت:(مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَلْتَقِيَانِ، فَيَتَصَافِحَانِ إِلَّا غُفِرَ لهُمَا قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا)^(٦).

واته: هیچ دوو موسلمانیک به یه ک ناگه ن و، پیکه وه ته و قه ناگه ن، ئیلا خوی گه وره لیان خوش ده بیّت پئش ئه وهی له یه ک جیا بینه وه .

٨- چاکه کردن له گه ل ئاژه ل و نه رم و

نیانی به رامبه ریان:

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیّت:

(بينهما رجل یمشي بطريق إذا اشتد عليه العطش فوجد بئراً، فترل فشرّب وخرج، فإذا بکلب یلهث یأکل الثری من العطش، فقال الرجل: لقد بلغ هذا الکلب من العطش مثل الذي بلغ مني، فترل البئر، فملاً خفه، ثم أمسکه بفيه حتی رقی فسقی الکلب، فشکر لله له، فغفر له).

فقالوا: یارسول الله وإن لنا فی البهائم لأجراً؟ فقال: (فی کل ذات کبد رطبة أجر)^(٧).

واته: له کاتیك دا پیاویك ده رویشته به ریگایه کدا زور تینوی بوو بیریکی ئاوی بینی، دابه زی بو ناو بیره که و ئاوی خوارده وه، له پاشاندا ده رچوو ته ماشای کرد سه گیک له تینوودا زمانی ده رکرد بوو خوئی زهویه که ی ده خوارد، پیاوه که ووتی: به پاستی ئه م سه گه توشی تینویه تی یه ک بووه وه کو تینویه تی یه که ی من، پیاوه که دابه زی بو ناو بیره که و خوفه که ی پرکرد له ئاو، پاشان به ده می گرتی هه تاوه کو سه رکه وته سه ره وه و سه گه که ی تیئر ئاو کرد، له پاشان خوی

(٥) (سلسلة الأحاديث الصحيحة: ١٠٣٥، وصحيح الجامع الصغير: ٢٢٣٢).

(٦) (أبو داود والترمذي وابن ماجه، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ٥٧٧٧، وصحيح سنن الترمذي: ٢٧٢٧، وصحيح ابن ماجه: ٣٧٠٣).

(٧) (البخاري: ٢٣٦٣)، و(مسلم: ٢٢٤٤).

گه وره سوپاسی ئه و پیاوهی کردو لییشی
خوش بوو.

۹- دورکه وتنه وه له تاوانه گه وره کان:

خوای گه وره ده فهرمیّت:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ
عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾
[النساء: ۳۱].

واته: ئه گه ر ئیوه ئه ی برواداران
دوورکه ونه وه له تاوانه گه وره کان (وه کو
زینا و کوشتنی به ناحق و ریباو... هتد)
ئه و ئیمه ش تاوانه بچووکه کانتان
ده سرینه وه و ده تان خهینه ناو
جیگه یه کی ریز لی گیراوه وه (که ئه ویش
به هه شته)

۱۰- به لاو موسیبه ت:

پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمیّت:

(إِذَا ابْتَلَى اللَّهُ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ بِبَلَاءٍ فِي جَسَدِهِ
قَالَ اللَّهُ لِلْمَلَكِ: اكْتُبْ لَهُ صَالِحَ عَمَلِهِ الَّذِي
يَعْمَلُهُ، فَإِنْ شَفَاهُ غَسَلَهُ وَطَهَّرَهُ، وَإِنْ قَبِضَهُ
غَفَرْ لَهُ وَرَحِمَهُ) (۸).

واته: ئه گه ر خوای گه وره به لاو
موسیبه تیگ تووشی به نده یه کی موسلمان
بکات له لاشه یدا خوای گه وره به
فریشته ی چاکه نووس ده فهرموویّت:
هه موو ئه و چاکانه یشی بو بنوسه که
له وه و پیش ده یکرد وئیستا بو ناکری،
جا ئه گه ر خوای شیفای بو بنیری و چاک
بیته وه ئه و ده یشو ریّت وپاکی ده کاته وه
له تاوانه کانی، وه ئه گه ر پرووحی بکی شیت
و بیباته وه بولای خوای لی خوش ده بیّت
و په حمی پی ده کات .

۱۱- ده ست نویژ گرتن به جوانترین
شیوه (۹):

عن عثمان بن عفان رضی الله عنه قال: قال رسول
الله ﷺ: (مَنْ تَوَضَّأَ، فَأَحْسَنَ الْوَضُوءِ
خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ
تَحْتِ أَظْفَرِهِ) (۱۰).

واته: هه رکه سی ده ست نویژ بگریّت، به
ده ست نویژیکی جوان و ریک و پیگ، ئه و
تاوانه کانی ده رده چن له لاشه ی هه تا له بن
نینوکه کانی یه وه ده رده چیّت.

(۹) واته: به پیی سوننه تی پیغه مبه ر ﷺ بیّت،

چونکه ئه وه مه رجه بو سرینه وه ی تاوانه کان.

(۱۰) (مسلم: ۳ / ۱۳۳۳ - النووي).

(۸) (رواه أحمد، وحسنه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع
الصغير: ۲۵۸، ومشكاة المصابيح: ۱۵۶۰، وصحيح
الترغيب والترهيب: ۳۴۲۲).

ووشه‌ی (مَنْ) گشتی‌یه، به‌لام تاییه‌ته به
موسلمانانه‌وه هه‌روه‌کو چوون
له‌فه‌رمووده‌ی تردا هاتووه، جا جگه
له‌موسلمان نه‌گهر ده‌ست نویتز بگریت به
جوانترین شیوه‌ش هیچ بایه‌خیکی نی‌یه
لای خوای گه‌وره و تاوانیشی پی
ناسرپته‌وه .

١٢- بانگدان:

پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رمیت:

(إن المؤذن يغفر له مدى صوته، ويصدق
كل رطب ويابس سمع صوته، والشاهد
عليه له خمس وعشرون درجة)^(١١).

واته: به‌راستی بانگده‌ر لیخوشبوونی بو
هه‌یه له‌لایه‌ن په‌روه‌دگار هه‌وه به‌دریژی
ده‌نگه‌که‌ی (واته: چه‌ندیك ده‌نگی به‌رز
بی‌ت دروستکراوانیکی زیاتر ده‌نگی
ده‌بیستن و داوای لیخوشبوونی بو
ده‌که‌ن، خوای گه‌وره‌ش به‌ئه‌ندازه‌ی
داواکه‌ی ئه‌وان لیی خوش ده‌بی‌ت، وه‌ ئه‌و
بانگده‌ره به‌راست ده‌خه‌نه‌وه هه‌موو ته‌رو
ووشکیك که ده‌نگی بانده‌ره‌که ده‌بیستن،
وه‌ئو که‌سه‌یش ئاماده‌ی ئه‌و نویتزه

ده‌بی‌ت که بانگه‌که‌ی بو دراوه بیست و
پینج پله‌ی بو هه‌یه .

١٣- نویتز کردن:

عن أبي هريرة رضي الله عنه أنه سمع رسول الله ﷺ
يقول: (أرأيتم لو أن نهرًا بباب أحدكم
يغتسل فيه كل يوم خمسًا، ماتقول ذلك،
تبقى من درنه؟)

قالوا: لا يبقى من درنه شيئاً .

قال: (فذلك مثل الصلوات الخمس يحو
الله بهن الخطايا)^(١٢).

واته: هه‌والم پی بده‌ن و پیم پراگه‌یه‌ن
ئه‌گهر پووباریك له‌به‌ر ده‌رگای هه‌ریه‌کی
له‌ئیه‌دا بی‌ت و پوژی پینج جار خوای لی
بشوات، چی ده‌لی‌یت ئایا هیچ پیسی و
چلکیك به‌له‌شی‌یه‌وه ده‌می‌نی‌ت؟

هاوه‌لان رضي الله عنه ووتیان: هیچ پیسی‌یه‌کی
پیوه نامی‌نی‌ت.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: ئه‌وه وینه‌ی
پینج نویتزه‌کانه خوای گه‌وره تاوانه‌کانی
پی ده‌سرپته‌وه .

١٤- سووژده (کرونوش) بردن بو خوای
گه‌وره:

(١٢) (البخاري: ٢ / ١١-الفتح)، و(مسلم: ٥ / ١٧٠-
النوي).

(١١) (أحمد وابن حبان والبيهقي وأبو داود، وحسنه الشيخ
الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ١٩٢٩).

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیّت:

(یا أبا فاطمة أكثر من السجود، فإنه ليس من مسلم يسجد لله سجدة إلا رفعه الله تبارك وتعالى بها درجة (في الجنة، وخطّ عنه بها خطيئة) (۱۳).

واته: ئەى باوکی فاطمه سووژده (کړنوش) ی زور ببه بۆ خوای گه وره، چونکه هیچ موسلمانیک نییه کړنوشیک بۆ خوای گه وره ببات ئیلا خوای گه وره پله یه ک به رزی ده کاته وه له به هشت دا و تاوانیکیشی بۆ ده سړپته وه .

۱۵- پویشتن بۆ نوپژى به کومه ل (صلاة الجماعة).

پیغه مبه ر ﷺ ده فه رمیّت:

(صلاة الرجل في جماعة تضعف صلواته في بيته وسوقه خمساً وعشرين ضعفاً، وذلك أنه إذا توضأ، فأحسن الوضوء، ثم خرج إلى المسجد لا يخرج إلا الصلاة لم يخط خطوة إلا رفعت له بها درجة، وخطّ عنه بها خطيئة، فإذا صلى لم تنزل الملائكة تصلي عليه ما دام في مصلاه: اللهم صلّ عليه،

اللهم ارحمه، ولا يزال أحدكم في صلاة ما انتظر الصلاة) (۱۴).

واته: نوپژ کردنی پیاو به کومه ل چاکتر و خیری زیاتره له و نوپژه ی که به ته نها له ماله وه یان له دوکان و بازاره که ی دا ده یكات به ئەندازه ی بیست و پینج پله، ئەویش به وه ده بیّت کاتیك که ده ست نوپژ ده گریّت به ده ست نوپژیکى جوان و پیک و پیک، پاشان ده رده چیت بۆ مزگه وت هیچ شتیك ده ری نه کات له مال ته نها نوپژه که نه بیّت، ئەوا هر هه نگاویک که ده نییت پله یه کی پی به رز ده بیته وه، وه تاوانیکى پی ده سړپته وه، ئەگه ر نوپژه که شی ئەنجام دا به رده وام فریشته کانی خوا دوعای خیری بۆ ده که ن هه تا له و جیگه یه دا بیّت که نوپژى تیا کردوه ده لیّت: خوادایه لیى خوش ببه، خوادایه به زه بیّت پيدا بیته وه، وه به رده وام هه ریه کی له ئیوه له نوپژدایه ئەوه نده ی چاوه رپی نوپژ ده کات (واته چه ندىك چاوه پروانى نوپژى جه ماعه ت

(۱۴) (البخاري: ۲/ ۲۶۶- الفتح) واللفظ له، و(مسلم:

۴/ ۱۲۸- النووي).

(۱۳) (رواه أحمد، وصححه الشيخ الألباني في: سلسلة

الأحاديث الصحيحة: ۱۵۱۹).

بكهی له مزگهوت ئەوا ئەو كاتهت به نوێژ بو ده ژمێردریت).

١٦- ووتنی (ئامین) له دوای ئیمامه وه:

پێغه مبه ر ﷺ ده فه رمیت:

(إِذَا قَالَ الْإِمَامُ: {غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ}. فَقُولُوا: آمِينَ، إِنَّهُ مِنْ وَاْفَقَ قَوْلِهِ قَوْلِ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ) (١٥).

واته: ئەگه ر ئیمام ووتی (غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ) ئیوه ش بلین: ئامین، چونکه به راستی هه ر که سی ووته که ی یه ک بگری له گه ل ووته ی فریشه ته کاندای ئەوا خوی گه وره له تاوانه کانی له وه و پێشی خوش ده بیته.

١٧- شه و نوێژ کردن:

پێغه مبه ر ﷺ ده فه رمیت:

(عليكم بقيام الليل، فإنه دأب الصالحين قلبكم، وقربة إلى الله، ومنهاة عن الإثم، وتكفير للسيئات، ومطرودة للداء من الجسد) (١٦).

واته: ده ست بگرن به شه و نوێژه وه و شه و نوێژ بکه ن، چونکه شه و نوێژ کردن داب و

نه ریتی پیاو چاکانی پێش ئیوه یه، وه نزیك بوونه وه یه له خوی گه وره، وه ری گه ره له تاوان و خراپه کاری، وه سپینه ره وه یه بو تاوانه کان، وه دوور خه ره وه ی ده ر دو نه خووشی یه له لاشه .

١٨- یاد کردنی خوی گه وره:

پێغه مبه ر ﷺ ده فه رمیت:

(مامن قوم اجتمعوا يذكرون الله لا يريدون بذلك إلا وجهه إلا ناداهم مناد من السماء: أن قوموا مغفور لكم، قد بدلت سيئاتكم حسنات) (١٧).

واته: هه ر کۆمه لێک کۆبنه وه و یادی خوی گه وره بکه ن و مه به ستیان ته نها په زا بوونی په ره ر دگار بیته، ئەوا بانگ ده رێک بانگ ده کات له ئاسمانه وه: هه ستن خوی گه وره لیته ن خو شبووه، وه به راستی تاوانه کانتان بو گۆرا به چاکه .

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

www.ba8.org

www.salafikurd.com

www.r-rast.com

1428 - 2007

(١٥) (رواه أحمد، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الترغيب والترهيب: ١٥٠٤، وسلسلة الأحاديث الصحيحة: ٢٢١٠).

(١٥) (المصدر السابق).

(١٦) (رواه الحاكم والبيهقي، وصححه الشيخ الألباني في: صحيح الجامع الصغير: ٤٠٧٩).